

UNIVERZITA PARDUBICE
Fakulta filozofická, Katedra sociálních věd
Posudek oponenta/vedoucího bakalářské/diplomové práce

Název práce: Vampyrismus a lykantropie: Fenomén současné fantasy literatury

Autor/ka práce: Nela Kučerová

Vedoucí práce: Oldřich Kašpar

Práce se zabývá současnou fantasy literaturou s upíří tematikou, která pronikla v posledních letech na český knižní trh. Často se hovoří o tzv. fenoménu *Twilight*, a to podle stejnojmenné ságy spisovatelky Stephenie Meyerové. Především díky jejímu filmovému zpracování si tento typ literatury získal poměrně velkou oblibu zejm. u náctiletých dívek. Téma vampyrismu a lykantropie proto vítám jako velmi aktuální a vhodné pro antropologické zkoumání. Studentka se nejprve pokouší nastavit teoretický rámec práce a vychází při tom zejména z entografického pohledu na pojmy „upír“ a „vlkodlak“ v historickém kontextu, přičemž důraz klade především na oblast slovanské mytologie. Krátce se zmíní také o totemismu a šamanismu, mnohem více pozornosti však věnuje teorii popkultury a žánrovému vymezení fantasy literatury s upíří tematikou, k čemuž využívá hlavně svých zkušeností a znalostí, které získala při čtení vybraných titulů (jde především o díla autorek Meyerová, Meadová, Briggssová, Smithová, Harrisová, Castová), což považuji přinejmenším za troulalé, pokud se nemůže pochlibit předchozím literárně-vědným vzděláním. V tomto smyslu bych tedy vytkla naprostou absenci jakýchkoliv odborných zdrojů, které by se týkaly literární vědy a žánru fantasy a kterých je dostatek i v češtině. Studentka by se tak mohla opřít o již formulované poznatky v tomto směru a nemusela by spoléhat na svou ne příliš zdařilou „lidovou tvořivost“. Seznam použité literatury je na diplomovou práci žalostně krátký. Řada pojmů je definována jen s pomocí jediného autora či poloamatérského webu *Děti noci*. V diplomové práci bych také očekávala větší teoretické zakotvení zvoleného tématu ve vztahu ke studovanému oboru, proto za velký nedostatek považuji naprostou absenci jakéhokoliv literárně-antropologického konceptu. Studentka nesáhla po žádném z takových klasiků jako je W. Iser, P. Ricoeur, J. Culler, nebo K. Narayan, jehož zásadní článek „Etnografie a beletrie: kde je hranice?“ vyšel česky v čas. *Biograf*. Je škoda, že se studentka rozhodla „nezabřednout“ do historie fantasy literatury, přestože by takový exkurz jistě poskytl zajímavý náhled na zkoumané téma, protože by pak možná mnohem lépe vnímala rozdíl mezi pojmy „fantasy literatura“ a „fantasy literatura s upíří tematikou“, k jejichž splývání v práci občas dochází (viz tab. 1 na s. 29, která nezachycuje nejnámější díla fantasy literatury obecně, ale především jen té s upíří tematikou). Taktéž subžánr „fantasy literatura pro mládež“ se nezabývá pouze námětem o upírech, ale je motivicky mnohem bohatší, což studentka v práci nakonec sama uvádí. Pojetí upíra a vlkodlaka je v závěru teoretické práce vysvětleno na základě vlastní čtenářské zkušenosti studentky, už bez jakékoliv opory v odborné literatuře a bez návaznosti na kapitoly předchozí.

Praktická část dle mého názoru obsahuje řadu metodologických pochybení. Výzkumná strategie je kvantitativní a sběr dat proveden pomocí dotazníku, umístěného na webových stránkách. Výzkum se zaměřuje údajně na fantasy literaturu s upíří tematikou a studentka si stanovila 3 hypotézy, jejichž formulace však není schopná pokrýt celou šíři výzkumu. Ten se svým charakterem blíží spíše analýze čtenářského chování a čtenářské gramotnosti u vybrané skupiny čtenářů (fanoušků fantasy literatury s upíří tematikou). Takto pojatý výzkum spadá spíše do sféry zájmu sociologie literatury (oblíbenost určitých žánrů, síla čtenářství, vliv marketingových strategií aj.), čímž nepopírám, že je schopen přinést zajímavé výsledky, k tématu práce se však váže spíše okrajově a v teoretické části nemá žádnou oporu. Práce tak působí velmi nekoherentním dojmem. Samotné otázky dotazníku se pak vymykají stanoveným hypotézám a přesahují i samotné téma práce (např. otázky č. 16-19). Zpracování grafů a tabulek je na dobré technické úrovni, interpretaci dat však studentka vnímá jako vynášení nových faktů a jevů, které nebyly ještě dosud popsány, což připomíná to tak trochu tahání králíků z klobouku. Závěr výzkumu se věnuje jen velmi stručnému posouzení hypotéz, z nichž některé byly „falsifikovány“ (sic!), závěr práce představuje jen shrnutí základních zjištění a neobsahuje žádný vnos studentky, který by prokazoval schopnost uplatnit jakoukoliv sociálně-antropologickou perspektivu na zvolené téma.

Z výše uvedených důvodů nemohu práci hodnotit lépe než známkou dobře.

Doplňující otázky:

Z jaké příčiny se v práci věnujete pojetí upíra a vlkodlaka především ve slovanské mytologii, pokud díla spadající do onoho „fenoménu *Twilight*“, tedy díla převážně západních autorek, vycházejí ze zcela jiného konceptu (jiné kulturní tradice)?

Můžete vysvětlit, jakým způsobem jste dospěla k závěrům, které označujete jako „zajímavé souvislosti“? Z čeho vyvozujete, že respondenti „s větší pravděpodobností“ nějak odpovídali?

Považujete získaná data pomocí zvolené výzkumné techniky za validní? Lze se spolehnout na to, co respondenti v dotazníku o sobě uvedli? Dokážete o této skupině fanoušků říci něco, co se vymyká běžně tradovaným představám?

Dne: 11. 1. 2013

.....
Podpis oponenta